

Veteranplan

2018-2021

“I tjeneste for Norge - Narvik som bosted”

Innhold

Forord	3
Innledning	4
Bakgrunn	4
Arbeidsgruppens sammensetning	4
Målgruppe.....	5
Grunnlaget for en kommunal veteranplan	6
Veteraners levekår	7
Forsvarets tilbud til veteraner	9
Tilbud til veteraner bosatt i Narvik	11
Nav	11
Fastlege	11
Legevakt	11
Tildelingskontoret	11
Rus- og psykiatritjenesten (Rop)	12
Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN).....	12
Senter for psykisk helse og rusbehandling i Ofoten (SPHRO).....	12
Viken senter	12
Regionalt stressmestringsteam	13
Tilgjengelig kompetanse for helsetjenester i Narvik	14
RVTS	14
IMPS.....	14
Status for veteraner i Narvik kommune	14
Anerkjennelse	14
Veteranorganisasjoner	16
Tiltak	16
Informasjon	16
Kompetanse	17
Samarbeid	17
Kontaktinformasjon	18
Kilder	19

Forord

I Narvikregionen bor det over 200 veteraner som har bidratt med innsats i ulike militære operasjoner i krigs- og konfliktområder, herunder veteraner fra 2. verdenskrig. Dette er en innsats for verdier Narviksamfunnet holder høyt.

Regjeringen har fokusert på at veteraner er en vesentlig ressurs i det norske samfunnet, samt at de er viktige bidragsyttere i arbeidsliv og lokalsamfunn. Narvik kommune følger opp arbeidet fra sentralt hold gjennom å synliggjøre kompetanse, gi anerkjennelse og oppfølging. Vi ønsker å vise anerkjennelse av innsatsen som veteranene har gjort gjennom deltakelse i internasjonale operasjoner. Uavhengig av ulike oppfatninger om grunnlaget for norsk deltakelse i internasjonale operasjoner – fortjener den enkelte anerkjennelse og respekt for viljen til å risikere liv og helse for Norge.

Veteranorganisasjonene har vært kritiske til hvordan samfunnet møter veteranene etter tjenesten, og Regjeringen har oppfordret kommunene til å utvikle kommunale planer i den hensikt å kunne gi veteranene et fullgodt tjenestetilbud. Dette har Narvik kommune tatt inn over seg, og dette er grunnlaget for denne planen. Narvik kommune spiller en sentral rolle i anerkjennelsen og ivaretagelsen av veteranene som bor her. Veteranene skal oppleve at de får anerkjennelse for sin innsats, samt at de skal møtes med et kompetent tilbud for de som får problemer.

Med etablering av nye Evenes flystasjon som framskutt base for kampfly og base for maritime overvåkningsfly kan det forventes også økt tilflytting til Narvik kommune. Dette kan medføre at vi får flere veteraner i framtiden bosatt i kommunen. Jeg ønsker at Narvik kommune, med sin relevante historie, skal være en god kommune for veteraner og deres familier - vi skal ta imot veteranene med verdighet og forståelse. Kommunen har opprettet en egen veterankontakt, man arbeider for kompetanseheving for ansatte og fastleger, formidler anerkjennelse og gir støtte.

Gjennom samarbeid på tvers av sektorer og i samarbeid med veteranorganisasjonene lokalt har kommunen vurdert tiltak som skal bidra til dette. Veteranplanen tar blant annet for seg veteraners levekår, forebygging av psykiske lidelser og oppfølging og samarbeid mellom Narvik kommune og veteranorganisasjonene.

Takk for innsatsen!

Rune Edvardsen

Ordfører

Foto: © Narvik kommune
Ordfører Rune Edvardsen

Innledning

Bakgrunn

Deltakelse i internasjonale operasjoner har vært et sentralt element i Norges forsvars- og sikkerhetspolitikk i hele etterkrigstiden.

Det gjøres en prisverdig innsats av personell fra forsvars-, justis- og utenrikssektoren for å bidra til økt sikkerhet og stabilitet.

Det nedlegges en vesentlig innsats for å ivareta nasjonale interesser i et mindre stabilt verdensbilde, hvor konflikter i andre verdensdeler kan få konsekvenser for oss – nasjonalt og regionalt.

Politikerne har erkjent at det er nødvendig med oppfølgingsplaner på kommunalt nivå som ivaretar veteraner og deres familier i forbindelse med deltakelse i internasjonale operasjoner. På bakgrunn av regjeringens handlingsplan (2013) og oppfølgingsplan (2014) har man iverksatt arbeidet med lokal plan for veteraner i Narvik.

Arbeidsgruppens sammensetning

Rådmannen har bedt om at det utarbeides en veteranplan som i hovedsak skal fungere som god generell informasjon for veteraner, familie og pårørende, samt beskrive hva kommunen kan bistå med. I tillegg skal rammene for kommunens formelle arrangementer beskrives. Rådmannen har opprettet en arbeidsgruppe med deltakere fra berørte kommunale enheter, samt at lokale veteranorganisasjoner har medvirket.

Arbeidsgruppens mandat har vært å produsere en temaplan for Narvik kommune. Kommunen ønsker med denne planen å øke anerkjennelsen og ivaretagelsen av personell før, under og etter at de har vært i tjeneste for landet.

Planens innhold omfatter det ansvar kommunen er pålagt, samt omtaler forhold som er nødvendig i den hensikt å etablere kommunale tiltak tilpasset kommunen.

Foto © Forsvaret,
Johannes Maximilian
Schnell. Frigjørings- og
veterandagen på
Akershus festning

Målgruppe

Målgruppen er alle norske statsborgere som har deltatt eller deltar i fredsopprettende, fredsbevarende eller statsbyggende innsats i Norge og andre land, herunder også deres familier.

Betegnelsen «veteran» brukes gjennomgående i planen, og dette omfatter politi, militært eller sivilt personell som på vegne av den norske stat har deltatt i en militær operasjon hjemme og ute, herunder krigsseilerne.

Planen skal hensynte veteraner fra 1940 fram til i dag.

Foto © Forsvaret,
Torgeir Haugaard.

*En veteran gjør honnør
under Frigjørings- og
veterandagen på Akershus
festning den 8. mai 2018*

Grunnlaget for en kommunal veteranplan

I 2013 laget regjeringen en handlingsplan hvor hensikten var å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personell som tjenestegjør i internasjonale operasjoner – og deres familie. For utenriktjenesten og justissektoren vil handlingsplanen også inkludere annet personell som tjenestegjør i utlandet på vegne av den norske stat. Majoriteten av tiltakene i denne handlingsplanen skal gjennomføres av Forsvaret.

Påfølgende år ble handlingsplanen fulgt opp med en oppfølgingsplan. Evalueringene fra handlingsplan m.fl. tilsier at utfordringene ifm. endt utenlandstjeneste ofte er sammensatte og fordrer bistand fra forskjellige instanser, eksempelvis Statens pensjonskasse, familievernkontor og Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV). Instansene kan for veteranene fremstå som lite koordinerte. Tilbakemeldinger fra veteranene beskriver at det er utfordrende å bli møtt med manglende kunnskap i hjelpeapparatet om hva man har gjennomgått, samt hvilke ettervirkninger dette kan medføre.

Kommunene spiller en sentral rolle og det er her utfordringene primært oppleves. Sivil sektor skal ta et større ansvar for å sikre at den enkelte får påkrevd hjelp og støtte. Tettere og mer effektiv samhandling i kommunene ansees som vesentlig for å følge opp overordnede planer.

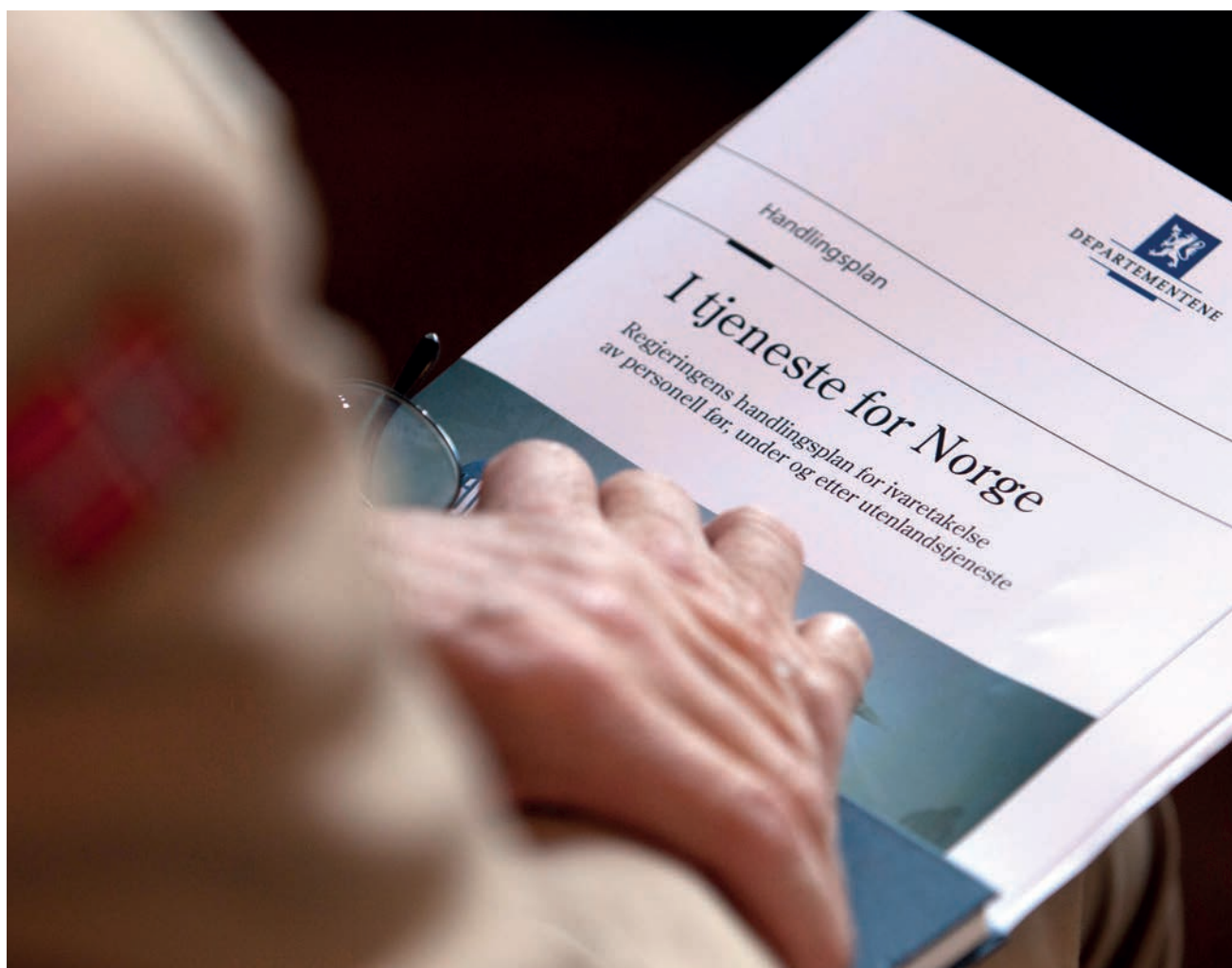

Foto © Forsvaret.

Regjeringens handlingsplan for veteraner.

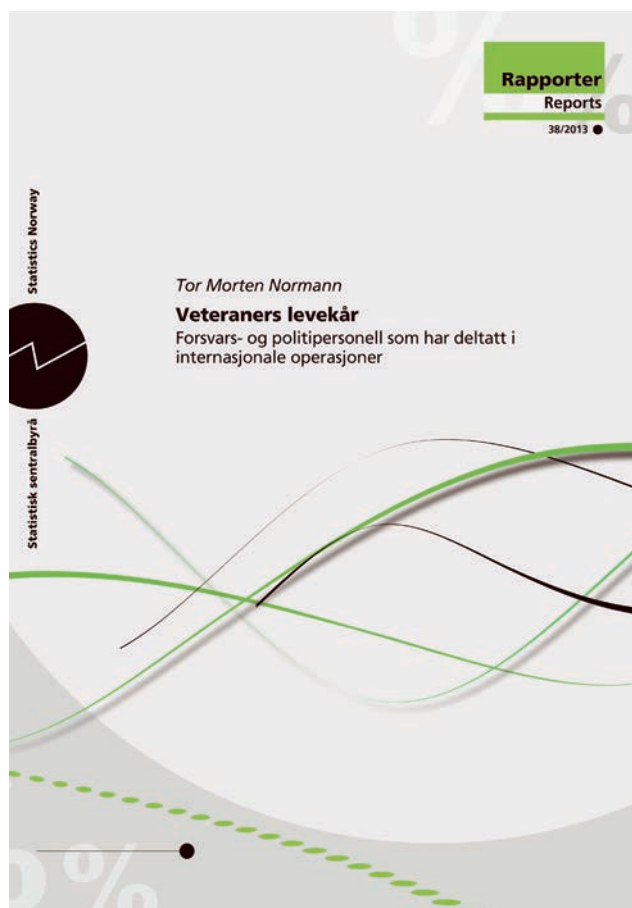
Veteraners levekår

På verdensbasis foreligger det til dels mye forskning om veteraners helse og levekår. Til sammenligning finner vi noe forskning om temaene i Norge. Statistisk sentralbyrå (SSB) ga i 2013 ut en rapport vedrørende veteraners levekår.

Rapporten baserer seg på en utvalgsundersøkelse blant personer som har tjenestegjort i utlandet, være seg Forsvaret eller Politiet. SSB har sammenlignet data her med referansegrupper fra ordinære levekårsundersøkelser. Veteraner har historisk sett vært hovedsakelig menn, noe som samsvarer med undersøkelsen hvor de aller fleste er menn.

Rapporten beskriver personell som har vært i utenlandstjeneste med god allmennhelse og høy yrkesaktivitet. Mange av veteranene er heltids yrkesaktive, også blant kvinner hvor andelen heltids yrkesaktive er særs høy. Ser man på sykefravær blant veteranene så er dette omtrent som for referansegruppen. Det er derfor lite som tyder på at utenlandstjeneste i vesentlig grad bidrar til lavere yrkesaktivitet eller svekker arbeidsforholdene. Dette betyr ikke at utenlandstjenesten ikke påvirker i negativ grad. Byråets analyse antyder at negative opplevelser i tjenesten i noen grad kan øke frafallet i arbeidsmarkedet.

"Veteraner er ressurssterke kvinner og menn, med unik kompetanse og erfaring fra det internasjonale samfunnets mest dramatiske hendelser."

Når det gjelder forhold rundt egen helse, langvarig sykdom og psykiske problemer er resultatene her sammenfallende med referansegruppen. Veteranenes bruk av helsetjenester er som for referansegruppen med unntak av noe lavere bruk av fastlege.

Man ser at opplevelser fra tjenestetiden kan ha negative effekter på helsen. Her kan godt kvalifisert oppfølging hjelpe.

Veteranene i undersøkelsen er aktive sosiale personer med gode nettverk av venner og personer de kan stole på, samt at flere veteraner

arbeider aktivt for bl.a. organisasjoner. De har imidlertid noe mindre familiekontakt sammenlignet med referansegruppen. Ser man på tillit til medmennesker så samsvarer også dette med referansegruppen. Veteranene beskriver en trend hvor det sosiale nettverket rundt dem viser lite interesse for deres bidrag.

Veteranene står sterkt på boligmarkedet – med høy eierandel og god boligstandard. Undersøkelsen viser at veteranene har noe høyere utgifter mht. renter og avgifter sammenlignet med referansegruppen. Veteranene opplever ikke utgiftene til bopel å være en vesentlig belastning og boligøkonomien er i store trekk positiv.

Forsvarets Sanitets undersøkelse kalt «Afghanistan-undersøkelsen 2012» viser forekomster av psykiske helseutfordringer blant veteraner i nyere tid. Man konkluderer med at norsk militært personell fremstår med en god psykisk helsetilstand i gjennomsnitt fire år etter avsluttet tjeneste. Samtidig med den positive hovedtendensen i undersøkelsen, viser imidlertid at 6,2 prosent av veteranene har moderate eller alvorlige stressplager, at 7,3 prosent sliter med angst og 4 prosent med depresjon. Nesten 28 prosent har et alkoholforbruk som er risikofyllt eller ansees som skadelig drikkeatferd.

“Unifil-undersøkelsen 2016” avdekket at 1 av 8 veteraner sannsynligvis har en psykisk plage eller lidelse i dag. Rapporten konkluderer med at 72 prosent av veteranene i undersøkelsen med ulike skader ikke har søkt hjelp. Det er her et behov for oppfølging. Undersøkelsen er blitt kritisert for å være for konservativ sett i forhold til de virkelige tallene. På undersøkelsen svarte kun 52 prosent av veteranene. Den lave svarprosenten begrunnes med lite troverdighet, for omfattende undersøkelse og at veteraner er for dårlig til å besvare osv. Det kan foreligge mørketall for halvparten som ikke besvarte denne undersøkelsen.

Riksrevisjonens rapport 3:9 (2014) vurderer om veteraner fra internasjonale operasjoner får god hjelp og oppfølging, slik det er lagt til grunn i Stortingets vedtak og forutsetninger. Funnene fra denne undersøkelsen tilsier følgende:

1. Belastningen på Forsvarets personell ifm. utenlandsoperasjoner er høy.

- Personellet får kort tid hjemme mellom tjenesteperioder.
- Forsvaret har fått bedre oversikt over enkeltpersoners tjenestegjøring, men styringsinformasjonen er mangelfull.

2. Veteraner med psykiske helseplager får ofte ikke den hjelpen de trenger.

- Forsvarets oppfølging har blitt bedre, men ikke alle har hatt like god tilgang på hjelp.
- Varierende tilbud innen psykisk helse i spesialisthelsetjenesten og til dels lange ventetider.

3. Tilrettelegging for deltakelse i arbeidslivet er mangelfull.

4. Behandlingen av erstatningssaker pga. psykiske belastningsskader tar til dels lang tid.

5. Kompetanse om veteraner er ikke i tilstrekkelig grad gjort tilgjengelig for alle deler av det sivile hjelpeapparatet.

Rapporten viser at 10,6 prosent av Afghanistan-veteranene mottok arbeidsavklaringspenger, sykepenger eller dagpenger. 15 prosent av veteranene fra Kosovo og Irak mottok tilsvarende ytelser. Dette tilsier at det må satses mer på veteraner og arbeidsliv for å sikre at veteraner ikke dimmiteres til arbeidsledighet.

Forsvarets tilbud til veteraner

De siste tiårene har man iverksatt en rekke tiltak for å styrke veteranenes rettigheter og oppfølging etter endt tjeneste. Flere tiltak er allerede gjennomført, og andre er under iverksetting. Det er satt av større ressurser mht. veteraner gjennom flere årsverk, økte bevilgninger, flere og nye familietilbud i form av sosiale samlinger og kameratstøtteordninger.

Personell som skal tjenestegjøre i internasjonale operasjoner går gjennom en grundig selektering, medisinsk klarering og lengre samtreningssperiode før utreise. Både før, under og etter operasjonen ivaretas personellet av saniteten i operasjonsområdet — herunder medisinsk sjekk, og samtale med psykiatrisk personell. Forsvaret har oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomsten til Norge, bl.a. for å ivareta en god overgang til sivil helse- og omsorgstjeneste ved behov. Forsvaret har enkelte tilbud og kontaktpunkter for veteraner med familie som kan benyttes hele livet.

For familiene til veteranene er det opprettet flere tilbud. På samtlige tjenestesteder finnes en kontaktperson i form av en familiekoordinator som bl.a. fungerer som lenke mellom Forsvaret, den tjenestegjørende og familien hjemme. Forsvaret arrangerer felles samling for tjenestegjørende med familier. Her kan man få tips og råd i forhold til ivaretagelse av barn og samlivsforhold, hvor også Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og NAV deltar. Koordinatorene bidrar med nettverksbygging mellom familier og samarbeider med sivile instanser etter behov.

Den tjenestegjørendes administrative foresatte avdeling har en 24-timers kontaktteléfono for pårørende, hvor bl.a. viktige meldinger kan formidles til veteranene som er ute i tjeneste.

Foto: ©Forsvaret
Storebror kom hjem og fikk gitt en kjempeklem til lillesøsteren da soldatene fra NOR TU II under medaljeparaden på Akershus festning da de kom hjem fra Irak.

Personell i utenlandstjeneste står overfor utfordringer som kan sette parforholdet på prøve. Forsvaret tar samliv på alvor, hvor de tilbyr samlivskurs for personell med partner. Samlivskurset er et forskningsbasert og godt utprøvd pedagogisk kursopplegg som administreres av Modum bad og Viken senter. Det gis i tillegg tilbud om oppfølgingskurs for parene som har gjennomført kurset og har behov for ytterligere støtte. Veteranorganisasjonene lokalt opplyser at tilbudet i praksis gjelder for personell som er i aktiv tjeneste.

For personell i utenlandstjeneste med omsorg for barn gis det et familietillegg for å dekke merkostnader. Forsvaret har i tillegg utvidete ordninger mht. fravær ifm. sykt barn og dekning av reiseutgifter ifm. barnepass.

For personell på utenlandsoppdrag tilbys det flere forskjellige forsikringsordninger. Felles for mange av disse er å ivareta veteraner bl.a. økonomisk om man skulle bli påført skade eller sykdom som følge av tjenesten.

Forsvaret har utviklet en ordning for oppfølging mht. helse både før, under og etter operasjoner i utlandet. Oppfølging før og under utenlandsoperasjoner er omtalt over. Rett etter operasjonen har veteranene en stopp på to til tre dager i utlandet på vei hjem. Her gis det en debrief og samtale med psykolog. Når man kommer hjem til Norge foretas det en medisinsk sjekk og samtale med psykiatrisk personell. Året etter hjemkomst har Forsvaret et proaktivt oppfølgingsløp. Forsvaret tar kontakt med samtlige veteraner etter om lag tre måneder, hvor man har en samtale om hvordan den første tiden etter hjemkomst har vært.

Fastlegen er den primære kontakten for veteranen vedrørende helse spørsmål etter hjemkomsten. I tillegg har Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk (NMP) og Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS) tilbud vedr. helse relaterte spørsmål knyttet til utenlandstjenesten. Dette er et livslangt tilbud til veteranene. IMPS har fagansvaret for psykiatri i Forsvaret, og bistår med å finne hjelp i det sivile helsevesenet.

Forsvarets veteransenter har bl.a. fullt utstyrt treningsrom, basseng, sykler, kano, turutstyr, kajakk, ski, lekerom for barn samt spill- og filmrom mv. Alle Forsvarets veteraner er velkomne, uansett når og familiene deres kan benytte seg av tilbudet. Reise og opphold dekkes av Forsvaret.

Etter hjemkomst holdes en medaljeseremoni hvor samtlige veteraner blir hedret for sin innsats gjennom tildeling av Forsvarets operasjonsmedalje. Disse og andre medaljer ansees av mange veteraner som den synlige anerkjennelse for innsatsen som er gjort for Norge.

**Foto: ©Forsvaret,
Marion Aaserud Dahlen.**
*Parade under Norsk militær tattoo
2018 med veteraner under
UNIFIL-jubileet 20. april 2018*

Tilbud til veteraner bosatt i Narvik

Flere behandlings-, oppfølgings-, og veiledningstilbud er tilgjengelig for veteraner bosatt i Narvikregionen. De forskjellige tilbudene er forankret i kommunale-, sykehus-, militære og private tilbud.

NAV

For NAV kan det være vanskelig å kartlegge om erfaringene fra internasjonale operasjoner er årsaken til utfordringer knyttet til arbeidslivet – særlig om det foreligger psykiske utfordringer. NAV lokalt trenger informasjon for å kunne ivareta veteraners behov, og her må veteranen selv eller helsevesenet bidra med denne informasjonen.

NAV-veiledning for veteraner som har tjenestegjort i Forsvaret er tilrettelagt slik at det er opprettet et eget kompetansemiljø for veteransaker ved NAV Elverum. Kompetansemiljøet bistår NAV-kontorene og Forsvaret ved spørsmål knyttet til veteransaker. Veteranene får her dedikerte saksbehandlere som er tilgjengelig pr. e-post og telefon.

Dette kompetansemiljøet kan bidra med:

- støtte og innspill i konkrete saker til veteraner og samarbeidsaktører
- identifisere og forstå årsakssammenheng
- oversikt over hvem som kan bistå veteranen i forhold til vedkommendes utfordringer
- yrkesskader/ménerstatningssaker

Fastlege

Det er kommunens ansvar å besørge nødvendig helsehjelp for sine innbyggere. Kommunene og legene har inngått avtaler som sikrer innbyggere en fast lege å forholde seg til.

Fastlegene kommer ofte i kontakt med veteraner ved sykdom eller plager. Da deres kompetanse og fokus er bred så vil de ofte ha behov for samarbeid med andre tjenester for at veteraner skal få god og indikert helsehjelp. Det er viktig at fastleger lettere kan gjenkjenne plager og livsutfordringer som er overrepresenterte hos veteraner, og at de lettere kan finne de tilbudene som kan gi god hjelp.

Legevakt

Legevakten i Narvik tilbyr helsehjelp utover ordinær arbeidstid, helsehjelp som ikke kan vente til påfølgende dag eller ved mangel på andre tilgjengelige legetjenester.

Tildelingskontoret

Narvik kommunes tjenester forvaltes gjennom tildelingskontoret. De mottar henvendelser fra enkeltpersoner, fastleger, spesialisthelsetjenesten, og andre personer med forespørsler om helsetjenester fra Narvik kommune.

De kan innvilge helsehjelp og oppfølging gjennom kommunens helsetjenester, samarbeidspartner, og kan gi veiledning om hvor adekvat helsehjelp og oppfølging kan gis for forskjellige livs- og helseutfordringer i de tilfeller hvor det er indikert.

På tildelingskontoret finnes kommunens veterankontakt. Veterankontakten skal være en kontaktperson og et bindeledd mellom kommunen og veteraner, andre kommuner, Forsvaret og aktuelle aktører. Videre er veterankontaktens oppgave å ha oversikt over kommunens tilbud til veteraner og deres familie, samt kunnskap om fagfeltet. Tildelingskontoret har et tett samarbeid med kommunepsykolog for vurdering av behov knyttet til psykiske helseutfordringer som grunnlag for tildeling av tjenester innenfor og utenfor kommunens egne helsetjenester.

Rus- og psykiaritjenesten (Rop)

Narvik kommunes enhet for rus og psykiatri tilbyr oppfølging, veiledning, og helsehjelp til veteraner i Narvik kommune som lider under forskjellige livsutfordringer, psykiske helseplager og rusproblemer. Disse helsetjenesten kan gis alene eller i samarbeid med andre helsetilbud – som behandling i spesialisthelsetjenesten.

Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN)

Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN) forvalter majoriteten av de spesialiserte behandlingstilbudene i området fra Tysfjord til Fylkesgrensen til Finnmark, sammen med en del regionale tilbud som har opptak fra hele Nord-Norge.

Senter for psykisk helse og rusbehandling i Ofoten (SPHRO)

UNNs lokale distriktpsikiatriske senter er Senter for psykisk helse og rusbehandling i Ofoten (SPHRO). Man har en psykiatrisk poliklinikk lokalisert i Narvik som tilbyr poliklinisk behandling for forskjellige typer psykiske helseplager – derunder traumer, senskader og belastningslidelser. Disse er overrepresenterte etter militære operasjoner.

Utover dette forvalter UNNs lokale SPHRO bruk av behandlingstjenester hos flere private aktører der dette vurderes å være nødvendig eller hensiktsmessig.

Viken senter

Viken senter er et behandlingssenter lokalisert i Bardu kommune som tilbyr døgnbehandling. De har et godt utviklet behandlingstilbud for traumelidelser - særlig kompliserte traumer og tilhørende utfordringer. Videre har de et tilbud tilpasset Forsvarets personell og deres familier.

Inngangsport til Viken Senter, dersom det skal dekkes gjennom offentlige midler, er gjennom henvisning til lokalt SPHRO.

Regionalt stressmestringsteam

Det norske forsvarrets institutt for militærpsykiatri og stressmestring har som en av sine oppgaver å tilby klinisk behandling og oppfølging for veteraner og deres familie. Dette behandlings- og oppfølgingstilbudet dekkes via regionale stressmestringsteam.

Nord-Norges regionale stressmestringsteam er lokalisert på Bardufoss. Reise til og fra behandling ved stressmestringsteamet dekkes av det offentlige.

Foto © Forsvaret
Institutt for militærpsykiatri
og stressmestring

Tilgjengelig kompetanse for helsetjenester i Narvik

Det er flere kilder til veiledning, undervisning, og generell kompetanseheving tilgjengelig for helsepersonell og helsetjenester som tilbyr helsehjelp, veiledning og oppfølging til veteraner med senskader og traumerelaterte helseplager.

RVTS — Regionalt ressurscenter for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging

Universitetssykehuset i Nord-Norge har et regionalt kompetansesenter for problematikk knyttet til senskader og traumer:

Regionalt ressurscenter for vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS Nord), som kan bistå med veiledning, kurs og kompetanseheving.

IMPS — Institutt for militærpsykiatri og stressmestring

Det norske forsvaret har etablert et institutt for militærpsykiatri og stressmestring som har oppgaver utover klinisk behandling og oppfølging, som forskning, rådgivning, sakkyndighets-arbeid, undervisning og veiledning.

IMPS har særkompetanse på senskader og problematikk knyttet til de type belastninger som er knyttet til militære operasjoner.

Status for veteraner i Narvik kommune

Narvik har i dag over 200 veteraner bosatt i kommunen som har deltatt i både nasjonale og internasjonale operasjoner fra og med 2. verdenskrig og fram til i dag.

I perioden 1947 til 1978 snakker man på landsbasis hovedsakelig om Tysklandsbrigaden, Korea, Egypt/Gaza og Kongo. For perioden etter 1978 fram til i dag har operasjonene i hovedsak vært i Libanon, Irak/Kuwait, Bosnia-Hercegovina, Kosovo og Afghanistan. I tillegg til har noen veteraner deltatt i en rekke observatørstyrker lokalisert over hele verden.

Anerkjennelse

Markeringer i regi av det offentlige er et av de synlige uttrykkene for samfunnets anerkjennelse av både innsats og veteraner. Lokale markeringer og arrangementer er av betydning for å favne flest mulig og bidrar til å vise at veteranene er en del av lokalsamfunnet.

- På Norges frigjørings- og veterandag (8. mai) feirer vi vår frihet og hedrer veteranfamilier og veteraner. Denne dagen ansees som den viktigste dagen for å markere anerkjennelse for veteraner fra andre verdenskrig og fram til i dagens internasjonale operasjoner. Lokalt arrangeres det markering i regi av Narvik kommune, Narvik Menighetsråd, Narvik skolekorps, HV 16 i samarbeid med Norske Reserveoffiserers Forbund (NROF), Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) og Veteranforbundet SIOPS (Skadde i internasjonale operasjoner).

- Det inviteres til et fastsatt program hvor man har en bekransning for bauta over falne fra Narvik by. Narvik er på Regjeringens prioritetsliste - slik at kommunen får besøk fra regjeringsnivå årlig. Videre markeres dagen med en gudstjeneste i Narvik kirke. Avslutningsvis arrangeres det en veteransammenkomst i Narvik Menighetshus med både kulturelle innslag og overrekkeelse av utmerkelser for internasjonal tjeneste. Program for markeringen annonseres i lokalavis og på kommunens hjemmeside.
- FN-dagen (24. oktober) markeres for å rette oppmerksomhet mot FNs mål og prestasjoner. Dagen markeres av mange skoler, gjerne med en felles markering og oppfølging gjennom undervisning på klassenivå. Her er det mulig å bidra med å synliggjøre Forsvarets rolle i fredsbevarende operasjoner, samt å anerkjenne veteranene som har deltatt i disse. Veteranforbundet lokalt markerer denne dagen spesielt, i samarbeid med Narvik krigsmuseum.
- Forsvarets minnedag (årlig første søndag i november) ble innført etter ønske fra overlevende og pårørende. På dagen hedres personell som har omkommet i Forsvarets tjeneste. Minnedagens hovedmarkering er lagt til Akershus festning i Oslo med ytterligere markeringer ved landets avdelinger samt i utlandet.

Foto: ©Nicola Mulryan
*75-årsmarkeringen under markeringen av kampen om Narvik. Veteraner fra kampene om Narvik 1940 .
Til venstre Arne Strøm, Narvik, i midten Eystein Røset, Selbu og til høyre Ivan Vanje, Narvik.
Mange veteraner fra Norge og allierte land deltok under den verdige markeringen 28. mai 2015.*

Foto: ©Nicola Mulryan
H.K.H. Kronprinsregenten var til stede ved 75-årsmarkeringen under markeringen av kampen om Narvik 28. mai 2015.

Veteranorganisasjoner

Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) har i dag om lag 7300 medlemmer fordelt på 56 lokalforeninger over hele landet. Forbundet er partipolitisk uavhengig og frivillig organisasjon som har fokus på veteraner og deres behov.

I gjennom en kameratstøtte-ordning som er opprettet fra forbundet, gis det tilbud om samtaler med andre som vet og forstår situasjoner veteraner kan ha opplevd som vanskelig.

Det arbeides med å forsøke å fange opp veteraner som har problemer og hjelpe disse. Lokalavdelingen i Ofoten tilrettelegger for ukentlige tirsdagsmøter, kameratstøtte-gruppe, temakvelder, medlemsmøter mv. NVIO avd. Ofoten har egen webside, hjemmeside på Facebook og egne lokaler sentralt i Narvik sentrum.

NVIO har månedlige temakvelder i egne lokaler som avsluttes med sosialt lag på pizzarestaurant. "Pizza-treffet" er åpent for alle veteraner uavhengig av medlemskap, og finansieres av Forsvarets veteraninspektør

Veteranforbundet SIOPS - skadde i internasjonale operasjoner - arbeider for at veteraner med skader etter internasjonale operasjoner får et raskt og tilrettelagt behandlingstilbud. Hensikten er at de kommer tilbake i arbeid og et meningsfylt liv. Forbundet har etablert et nettverk av ressurser for alle berørt av utfordringer knyttet til mentale skader etter slike operasjoner og arbeider for å heve kunnskapsnivået mht. førstehjelp for psykiske traumer.

Innspill fra veteranorganisasjonene

I dialog med veteranorganisasjonene kom deres synspunkter fram - noe arbeidsgruppen tok med seg i arbeidet. Innspillene er av konstruktiv karakter og flere gjengis her.

Arbeidsgruppen har ikke foretatt noen konkret vurdering av innspillene, da disse primært henvender seg til de folkevalgte.

- Flere veteraner har kompliserte skader. Noen av disse skadene gir utslag i at veteranene bl.a. unngår store folkemengder. Disse veteranene stiller derfor ikke opp på offisielle markeringer. Hvordan ivaretas veteraner som eksempelvis ikke takler store folkemengder? Andre kommuner løser dette ved å arrangere lukkede arrangement, eksempelvis ordførermiddag på rådhuset.
- Veteranene mottar ingen økonomisk støtte til gjennomføring av arrangement mv. fra kommunen. Her er det ønskelig at kommunen bidrar.
- Narvik kommune har flere monumenter for falne. Veteranorganisasjonene påpeker at Narvik ikke har noe "Veteran monument" som hedrer gjenlevende veteraner. Et slikt monument vil kunne bidra til økt anerkjennelse for veteranene lokalt.
- Kommunen må sette av øremerkede midler til gjennomføring av kontaktmøter mellom veteraner, kommunelege og kommunens veterankontakt. Dette for at disse møtene skal bli en realitet.

Tiltak

Informasjon

Narvik kommune vil legge til rette for informasjon til førstelinjetjenester i Narvik vedrørende:

1. senskader og traumelidelser,
2. relevante behandlings- og oppfølgingstilbud tilgjengelig for beboere i Narvik, og
3. kompetansesentre som kan bidra til med veiledning, undervisning, samt kompetanseheving.

Informasjon om senskader og traumelidelser vil gis i form av en brosjyre med beskrivelser av psykologiske traumer, samt forskjellen på normalreaksjoner i etterkant av traumatiske hendelser og utvikling av traumelidelser. Denne brosjyren vil videre inneholde informasjon om behandlingstilbud, henvisningsrutiner, og en kort mal for innhold i henvisninger til spesialisthelsetjenest

Hensikt er å legge til rette for at senskader (og traumelidelser generelt) avdekkes tidligere, kartlegges bedre, og henvises til riktig behandlingstilbud, og at henvisninger til behandling belyser saken på en god måte. Brosjyren vil være kortfattet og formulert med intensjon om å være lett tilgjengelig og brukervennlig for førstelinjetjenesten.

Kompetanse

Narvik kommune ønsker å samarbeide med veteraner lokalt, da veteranene innehar verdifull kompetanse som lokalsamfunnet bør dra nytte av.

Kommunen ønsker å heve kompetansen for ansatte i kommunen og enhetsledere som fronter veteraner gjennom deltakelse på veterankonferanser, kursing mv. Her kan nevnes at kommunen parallelt med utarbeidelse av veteranplanen produserer en brosjyre (nevnt over) med informasjon om behandlingstilbud, beskrivelser av psykologiske traumer, rutiner mv.

For at kommunen skal kunne ha en viss oversikt over status for veteraner lokalt er det formålstjenlig å gjennomføre dialogmøter mellom veteranorganisasjonene og kommunlege. Veteranorganisasjonene kjenner gjerne status for sine medlemmer og kan her bidra til at veteraner som har utfordringer får støtte.

Kommunen ønsker å gi en opplæring til ansatte i skoler/barnehager i forhold til barns reaksjoner når foreldre drar i utenlandstjeneste. Her kan veteranorganisasjonene bidra med sin kompetanse. Videre bør kommunen tilrettelegge for et samarbeid mellom skoler og veteranorganisasjoner i forbindelse med FN-dagen gi et løft til markeringen.

Samarbeid

Narvik kommune vil søke å bedre samarbeidet mellom kommunale tjenester og andre behandlingstilbud for veteraner som opplever senskader eller plager relatert til traumer. Veteranorganisasjonene og Narvik kommune har som intensjon minst 2. ganger pr. år å gjennomføre møter knyttet til veteranplanarbeid.

Andre tiltak Narvik kommune gjennomfører har også som intensjon om å bedre samarbeidet mellom andre tjenester rundt denne gruppen.

Kontaktinformasjon

Veterankontakt Narvik kommune

Grethe Feragen, fasttelefon: 76 91 35 98, mobiltelefon: 416 24 947,
e-post: grethe.feragen@narvik.kommune.no

NAV-veiledning for veteraner

Gunn Strand, telefon: 62 02 35 18/907 03 355, e-post: gunn.strand@nav.no
Guri H. Johansen, telefon: 62 02 31 07/997 22 324, e-post: guri.hammervold.johansen@nav.no
Mette S. Pettersen, telefon: 62 02 31 57/404 92 115, e-post: mette.seland.pettersen@nav.no

Universitetssykehuset i Nord-Norge

Telefon: 76 96 80 00, e-post: post@unn.no

Legevakt Narvik (øyeblikkelig hjelp)

Telefon: 116117

Harstad og Narvik familievernkantor

Telefon: 466 15 650, e-post: harstad.narvik.familievernkantor@bufetat.no

Norges Veteranforbund for Internasjonale operasjoner (NVIO) avd. Ofoten

E-post: post@ofoten.nvio.no

Skadde i internasjonale operasjoner (SIOPS)

Telefon: 22 69 56 50, e-post: post@siops.no

Tildelingskontor for helse- og omsorgstjenester, Narvik kommune

Telefon: 76 91 35 90, e-post: tildelingskontoret@narvik.kommune.no

Viken senter

Telefon: 77 18 99 00, e-post: post@vikensenter.no

Forsvarets veteransenter

Telefon: 62 82 01 00, e-post: veteransenter@mil.no

Administrativ foresatt avdeling (AFA)

Hæren telefon: 800 895 20

Sjøforsvaret telefon: 800 87 850

Luftforsvaret telefon: 800 87 400

Veteran møter veteran

Telefon: 936 99 455, e-post: lysell.kenneth@gmail.com

Kameratstøttetelefonen

Telefon: 800 48 500

Hjemmesonen

Telefon: 903 61 461, e-post: caroane@hjemmesonen.no

Forsvarets grønne linje

Telefon: 800 304 45

Forsvarets åpne dør for veteraner

Telefon: 800 85 000

Kilder

- Forsvarets sanitet (FSAN). (2012). Afghanistan-undersøkelsen 2012. En undersøkelse av psykisk helse hos norsk militært personell som har tjenestegjort i Afghanistan 2001 –2011. Hentet 10.07.18: https://forsvaret.no/tjeneste_/ForsvaretDocuments/Afghanistanunders%C3%B8kelsen2012.pdf
- Forsvarsdepartementet. (2013). I tjeneste for Norge. Regjeringens handlingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandstjeneste. Hentet 10.07.18: https://www.regjeringen.no/contentassets/2dd67c61a57b441ca69a91a-7eb036913/veteraner_handlingsplan_nettsversjon.pdf
- Forsvarsdepartementet. (2014). I tjeneste for Norge. Regjeringens oppfølgingsplan for ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonal tjeneste. Hentet 10.07.18: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fd/dokumenter/dds-oppflgingsplan-materie-kor3.pdf>
- Riksrevisjonen. (2014). Riksrevisjonens undersøkelse av ivaretagelse av veteraner fra internasjonale operasjoner. Dokument 3:9 (2013-2014). Hentet 10.07.18: <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/Documents/2013-2014/IvaretagelseVeteranerInternasjonaleOperasjoner.pdf>
- Statistisk sentralbyrå. (2013). Veteraners levekår. Forsvars- og politipersonell som har deltatt i internasjonale operasjoner. Hentet 10.07.18: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/137865
- Forsvarets sanitet (FSAN). (2016). Unifil-undersøkelsen 2016. En etterundersøkelse av norsk-militært personell som tjenestegjorde i Libanon i årene 1978 - 1998. Hentet 23.09.18 fra : https://forsvaret.no/aktuelt_/ForsvaretDocuments/UNIFIL-undersøkelsen%202016.pdf

Veteranplan

2018-2021

Illustrasjon: © Morten Støldal

"I tjeneste for Norge - Narvik som bosted"

www.narvik.kommune.no

NARVIK KOMMUNE

